

Кафедра оперно-симфонічного диригування

Диригування оперною виставою

Освітній ступінь

магістр

Курс	1-2
Семестр	1,2,3

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна
програма

«Музичне мистецтво»
Оперно-симфонічне
диригування

ECTS	4
Загальний обсяг годин	120
Індивідуальні заняття	48
Самостійна робота	72

Статус

обов'язкова

Форма контролю

Залік/Атестаційний іспит

Інформація про викладачів

ППП	Кульбаба Алла Анатоліївна, в.о доцента кафедри оперно-симфонічного диригування НМАУ ім. П.Чайковського, народна артистка України
e-mail	kafedraopsymph@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Диригування оперною виставою» визначена освітньою програмою, як обов'язковий предмет циклу дисциплін фахової професійно-практичної підготовки, та є невід'ємною частиною становлення та формування майбутнього диригента оперних вистав. Вміння працювати з колективом оперного театру є основним, пріоритетним напрямом в професійній підготовці майбутнього диригента оперних вистав.

Мета:

-оволодіння майбутнім диригентом навичками практичної роботи з професійним оперним колективом;

-застосування та практичне втілення теоретичних базових знань та набуття практичних навичок;

- засвоєння професійних знань і компетенції необхідні для диригента оперних вистав, та якості висококваліфікованого керівника, здатного ефективно вирішувати питання становлення творчого процесу в оперному колективі;

- виховання смаку до кращих зразків оперної творчості різних епох, стилів, жанрів;

Завдання:

- навчити, практично обґрунтувати та творчо-художньо випробувати в роботі з оперним колективом всі надбані попередньо теоретичні знання, навички та прийоми;
- навчити проявляти свої комунікативно-психологічні здібності, встановлюючи контакт, зв'язок, порозуміння з оперним колективом;
- підготувати студента до репетиційної роботи з різними складовими оперної вистави;
- сформувати оперного диригента, спроможного на практиці застосувати знання набуті під час навчання;
- вміти поставити та виконати оперну виставу;
- розвинути у майбутнього диригента здібності художньо-імперативного мислення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- специфіку вивчення та аналізу оперної партитури;
- основні прийоми оперної диригентської техніки;
- методологію роботи диригента з оркестром, хором та солістами над оперним твором;
- структуру формування оперного репертуару;
- орієнтуватися в світових тенденціях розвитку оперного мистецтва;
- форми та методи роботи диригента з колективом оперного театру;
- порядок та режим проведення репетиційного процесу, самостійної роботи та етапу творчої підготовки до презентації вистави;

вміти:

- проводити аналіз музичного тексту (партитури опери) в контексті практичного її застосування;
- практично застосовувати концепцію оперного диригування;
- раціонально розподіляти процес для опанування колективом нового оперного твору;
- використовувати широке знання репертуару, необхідного професійному оперному диригенту в його різноманітній суспільно-музичній діяльності.
- застосовувати практичні форми та методи роботи диригента з:
 - оперними виконавцями;
 - хором
 - оркестром
 - з окремими групами оркестру
- використовувати знання з усіх суміжних галузей культури та мистецтва, проявляти свої найкращі людські якості в роботі із колективом виконавців.

Програмні компетентності**Загальні компетентності (ЗК)**

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

- СК 1.** Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2.** Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3.** Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4.** Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5.** Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 6.** Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
- СК 7.** Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8.** Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання:

- ПРН 3.** Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4.** Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5.** Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6.** Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7.** Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Перелік тем

- Тема 1. Основні принципи оперного диригування. Відмінності від диригування симфонічними програмами.
- Тема 2. Знайомство зі специфікою роботи оперної студії.
- Тема 3. Аналіз драматургії оперного твору.
- Тема 4. Аналіз оркестровки партитури оперного твору
- Тема 5. Значення літературного тексту в оперній виставі
- Тема 6. Знайомство з основними принципами режиму підготовки та випуску оперної вистави.
- Тема 7 Індивідуальна робота диригента з вокалістом над оперною партією
- Тема 8. Основні навички роботи оперного диригента з хором.
- Тема 9. Специфіка диригування балетними сценами в оперних виставах
- Тема 10. Особливості гігієни голосу оперного виконавця.
- Тема 11. Знайомство з принципами диригування оперних речитативів
- Тема 12. Значення досконалої диригентської техніки диригування для оперної вистави.
- Тема 13. Значення співанок та уроків при підготовці оперної вистави
- Тема 14. Робота диригента з режисером на прикладі роботи оперної студії.
- Тема 15. Основні принципи роботи диригента з вокалістами початківцями.
- Тема 16. Робота з вокальними ансамблями – уривками з оперних вистав.

Тема 17. Основні положення диригування хором, солістами та оркестром в оперній виставі.

Тема 18. Підготовка одноактного оперного твору.

Тема 19. Самостійна робота студента диригента зі студентом режисером над оперною виставою під керівництвом викладача.

Тема 20. Вивчення оперної вистави великої форми в класі.

Тема 21. Підготовка оперного твору до державного іспиту.

Форми та технології навчання

Навчальна дисципліна «Диригування оперною виставою» є дисципліною з індивідуальною формою заняття, яка базується на практичному втіленні, вивчаючи цикл фахових дисциплін. Важливим фактором є напрацювання самоконтролюючих дій під час роботи з оркестром та під час роботи в класі. На цьому шляху студенту планомірно буде запропоновано виконати практичні завдання в класі та зробити ряд практичних самостійних робіт в оперній студії, які допоможуть випрацювати індивідуальні методичні прийоми по вдосконаленню елементів вокально-оркестрової роботи.

Також студент повинен зрозуміти основні принципи творчої психотехнології роботи диригента з колективом (володіння всіма засобами впливу) під час репетиційного процесу та під час виконання оперної вистави.

Репетиційна робота покликана підготувати молодого диригента до його подальшої практики диригування в симфонічному оркестрі та музичних театрах, удосконалювати його виконавську майстерність.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного оперно-симфонічного репертуару, музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно до розкладу.

Методи контролю

Поточний контроль:

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки студента;
- практичний: виконання вправ, практичний показ;

Підсумковий контроль:

- практичний: залік, державна атестація

Підсумковий контроль студентів з предмету «Диригування оперною виставою» є залік, який відбувається наприкінці другого семестру та атестаційного іспиту наприкінці 3 семестру.

Вимоги до заліку: студент диригує невеликий уривок (1 дія) з оперного твору в класі з концертмейстерами та солістами-вокалістами.

Вимоги до атестаційного іспиту: студент диригує оперну виставу в оперній студії НМАУ

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Репетиційна робота	40
2.	Відвідування занять	10
4.	Залік, Атестаційний іспит	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–А– відмінно

Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань. На високому методичному рівні провів відкриту репетицію; підготував успішне проведення оперної вистави, продемонструвавши високий художній рівень та досконалу техніку диригування, індивідуальність у інтерпретації вибраного твору; знає правила етичного поведіння в творчому колективі;

81–89–В– добре

Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань. Переконав у проведенні відкритої репетиції; підготовлене проведення оперної вистави, продемонструвавши досить впевнений рівень виконання та диригентську техніку; знає правила етичного поведіння в творчому колективі;

74–81–С– добре

Студент демонструє вивчення оперного твору в класі та не досить впевнене проведення при виконанні в оперній студії. Є певні застереження щодо володіння повним спектром художніх та технічних засобів. При диригуванні існує емоційна стриманість та технічна скутість.

64–73–D– задовільно

Демонстрація середнього рівня виконання практичних завдань. Наявність деяких погіршень в техніці диригування, які призвели до часткового порушення ансамблю, та втрати художньої виразності.

60–63–Е– задовільно

Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань. Відсутність контакту з колективом. Студент продемонстрував невпевненість під час виконання оперного твору, показав відсутність лідерських якостей, йшов за оркестром, а не керував ним. Абсолютно втрачена художня виразність виконання.

35–59–FX– незадовільно

Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань. Відсутність відповідності переліченим вище критеріям.

1–34–F– незадовільно

Неспроможність виконання практичних завдань.

Інклюзивне навчання

Жоден студент не має відчувати себе іншим та виключеним з освітніх, культурних і соціальних процесів – це головне завдання інклюзії.

Поза аудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних виконавських конкурсах, творчих заходах, концертах класу тощо.

Рекомендована література

1. Бобер Лариса, Юзюк Іван. Грані педагогічного таланту//Микола Колесса - диригент, педагог, композитор. – Львів, 1997.
2. Борко І.М. Оперна вокальна інтерпретація як предмет наукового дискурсу//Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво. К. 2021. 4(2). 2021. С. 109-122
3. Венедиктов Л. М. Академік оперного мистецтва (Про діяльність В. С. Тольби)//Виконавські школи вищих навчальних закладів України: Зб. ст. – К.: Київська державна консерваторія імені П. І. Чайковського, 1990.
4. Венедиктов Л.М. Академік оперного мистецтва (Про діяльність В.С.Тольби) // Виконавські школи вищих навчальних закладів України:Зб. Ст.. – К.: Київська держ. консерваторія імені П.І.Чайковського, 1990
5. Вірановський Г. Музично-теоретичні системи. –К.: Музична Україна, 1978
6. Володимир Рожок – «Степан Турчак», Либідь, 2013р.
7. Востряков О.А. Сучасна практика підготовки оперних співаків у системі «вуз – театр»//Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Вип. 5: Музичне виконавство. Кн. 4. Київ, 2000. С. 177–183.
8. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва: навч. посіб. Київ: Вид-но НМАУ ім.П.Чайковського, 1997. 320 с.
9. Голос людини та вокальна робота з ним: монографія/Г.Є. Стасько та ін. Івано-Франківськ: Видавництво ПНУ, 2010. 336 с.
10. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та музикознавчий аспекти: монографія. Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 1999. 243 с.
11. Грінченко О. Історія української музики – К., 1922.
12. Єгоров О. Теорія і практика роботи з хором. – К., 1961. – 238 с.
13. Завадинський Д. Вибір тактових схем // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980
14. Зигмунд Фройд. Поет і фантазування//Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. За редакцією М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. С. 83–90.
15. Знаменська О.В. Культура мови у співі. Київ : Держ. видав., 1959. 156 с.
16. Іконник В.М. “Культура інтонації”. К.: Рукопис, 1969.
17. Історія української музики: в 6 т. – К.: Наукова думка, 1989 –т. 1-2; 1990 –т.3; 1992 –т.4
18. Кабка Г.М. Розвиток та роль педагогічного артистизму у творчій діяльності на прикладі специфіки його формування у музиканта-педагога//Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв та Нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Київ: НАКККиМ, 2009. Вип. 22. С. 336–341.
19. Кабка Г.М. Феномен «особистість — автор — творець» в українському музично-виконавському мистецтві другої половини ХХ століття//Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць; Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — К.: НАКККиМ, 2009. Вип. 23. С. 191– 197.
20. Канерштейн М. Про методику навчання диригентів//Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980.

21. Колеса М. Навчання студента-диригента в класі по спеціальності //Українська музика. – К.: Музична Україна, 1972
22. Колеса М. Основи техніки диригування. –К.: Держвид., 1960
23. Колодуб І.С. Практичні поради педагога-вокаліста. Київ: Муз. Україна, 2010. 54 с.
24. Кофман Р. Виховання диригента: Психологічні особливості. – К.: Музична Україна, 1986.
25. Людкевич С. Організація музичного виховання. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи/упоряд. З. Штупдер. Львів: Дивосвіт, 2000. Т 2. С. 293–298.
26. Москаленко В. До визначення поняття «Музичне мислення» // Українське музикознавство. – Вип.. 28. – К.: НМАУ, 1998
27. Паторжинський І.С. Важливі питання в комплексному вихованні актора-співака//КДК імені П.І.Чайковського: Науково-методичні записки. Т. 2. Вип. 3-й: Питання вокального мистецтва / Редкол.: Гузій В.М. та ін. Київ: Мистецтво, 1964. С. 30–33.
28. Рожок В. Стефан Турчак (до проблеми творчого методу диригента) // Наук.вісник НМАУ імені П.І.Чайковського. Музичне виконавство. – Вип.. 2. – К., 1999
29. Станішевський Ю. Оперний театр радянської України. – К., 1988.
30. Стахевич О.Г. З історії вокально-виконавських стилів та вокальної педагогіки: посіб. Вінниця: Нова Книга, 2012. 176 с.
31. Тольба В. С. Проблеми виконавства// Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980.
32. Тольба В.С. – “Проблеми виконавства, Питання диригентської майстерності”. К.: Музична Україна, 1980. Charles Munch – “I Am A Conductor” , Oxford University Press (January 1, 1955).
33. Швачка А.О. Сучасний оперний співак: виховання особистості//Музичний твір у світлі сучасних наукових досліджень: Зб. Матеріалів V Всеукр. наук.-прак. конф. (5-6 квітня 2021 р.)/Дніпропетровська академ. ім. Глінки. Дніпро: ГРАНІ, 2021. С. 31-34.
34. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю: Навч. посібник. – К.: Заповіт, - 176 с.
35. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів: Музичні форми. – Ч. 1. – Тернопіль: Знання, 1999.
36. Daniel Barenboim – “A life in Music”, Arcade; 1st edition (August 1, 2013).
37. Ernest Ansermet – “Les fondements de la musique dans la conscience humaine et autres ecrits”, French edition, Mass Market Paperback, November 20, 1989.
38. Felix Weingartner – “On the Performance of Beethoven’s Symphonies and Other Essays”, Dover Publications; Reprint edition (October 26, 2004).
39. Giuseppe Valdengo – «Ho cantato con Toscanini», Editore: Pietro Cairolti Tipologia: Libro usato vintage Anno edizione: 1962.
40. Harvey Sachs – “Toscanini Musician of conscience”, Liveright; 1st Edition (June 27, 2017).
41. Hector Berlioz – “Les soirées de l’orchestre”, Kindle Edition (French Edition), March 30, 2011.
42. Leonard Bernstein – “The Joy of Music”, Amadeus; Illustrated edition(December 1, 2004).
43. Richard Osborne – “Herbert Von Karajan: A life in Music”, Northeastern University Press; 1st Edition (March 30, 2000).
44. Закарія Хуродзе – “У симфонічному світі”, Тбілісі, АТ “Комбінат друкованого слова”, 1999.